

När Stadshuset brann.

En artikel om ett numera försvunnet hus vid Hovrättstorget. Överskriften kan tyckas underlig. Inte har väl Jönköping haft ett Stadshus? Visst, inte i den mening som till exempel Stockholms Stadshus, men sista huset på södra sidan av Östra Storgatan innan Hovrättstorget kallades i äldre tider Stadshuset. Det har även kallats Societetshuset, Stedska huset och Residenset.

Bild 1 Stadshuset, med skylt SVERIGES KREDITBANK

Huset var byggt av landshövding Johan Axel Stedt på 1780-talet och eftersom Jönköping saknade residens sedan fästningen brunnit i slutet på 1700-talet, användes hans hus under en tid som residens. Det har även funnits andra hus som använts som residens i staden. Huset kallas på 1800-talet för Assambléhuset. Det var ett bolag som köpt huset under namnet Assambléföreningen för att där dels ha en restaurang i nedervåningen och på övervåningen hålla "assamblér, baler, soiréer och sociteter", med andra ord att i slutna sällskap, och ibland publika sammanhang, roa sig. Stadshuset var enda huset i staden som hade en större samlingshall och därför användes huset för dessa tillställningar. Därav namnet Societetshuset. När Stora Hotell och Spegelsalen stod färdig 1863 försvann behovet av "lokaler på sta'n".

Det är detta hus, Östra Storgatan 40, som brann ner en iskall kväll. Branden, som uppkom genom sångrökning, skedde lördagen den 27 februari 1965. En lördagskväll med mycket kallt väder. Självt hade jag och ett par kamrater bilat ut till Motell Vätterleden efter bion för att ta en kvällsmacka (stekt ägg och falukorv!) och en öl. Motellet, som alla sade, var ju ett av de få ställen som var öppet sent. När vi kommer ut från Motellet ser vi hur det brinner i Jönköping. Vi trampar gasen i botten på en Volvo Pv 544 och kommer in till Hovrättstorget. Det brinner kraftigt utmed Östra Storgatan och utmed Torget.

Bild 2 Stadshuset dagen efter branden

Vi gick dock hem, kvällen var sen och det var mycket kallt, mer än 20 grader. När jag sedan söndag förmiddag tog en promenad ner till stan fann jag att man inte kunnat hejda branden utmed Storgatan och Torget, utan att den rundat byggnaden, Hugo Elmblads boställsaffär låg på hörnet, och brunnit en lång sträcka utmed Smedjegatan. Där låg bland annat Centrum Radio och TV och Nya Malmömagasinet. Kvarteret, som huset låg i, hade tidigare brunnit i sin västra del och enbart KFUM:s lokal hade klarat sig den gången. Nu brann det igen och KFUM stod kvar. Naturligtvis gav detta upphov till kommentarer som: "någon håller sin hand över huset!" I kvarterets västra del hade Domus uppfört ett varuhus och efter branden 1965 revs KFUM och resterna av de brunnna husen och resten av kvarteret togs i anspråk för en ytterligare utbyggnad av Domus.

Här finns en intressant detalj. Myndigheterna tyckte vid bygglovsbehandling att Domushusets fasad mot Hovrättstorget var alldeles för stel och statisk. Därför kröker denna fasad något, tänk på det nästa gång ni går över Hovrättstorget. Dessutom högg man in en bild i väggen som skall förstås just Stedska huset. (Bild 3) I mitt tycke blev det inte bättre för det.

Räddningsarbetet var extremt svårt för brandmännen i den stränga kylan. Slangar frös och en stor del av brandkårens slangförråd gick till spillo denna natt. Jag hade en morbror som var med i reserven i brandkåren och han blev inkallad denna kalla natt. Han berättade senare för mig att han och hans kollegor frös till isstoder och då blev de uppkörda till Kyrkogatan, upptinade i bastun och sedan var det bara att ta på nya kläder och ge sig ner till släckningsarbetet igen. Dock får man nog anse att denna gång avgick den Röde Hanen med segern.

Lennart Lindberg